

איך באמת מוצאים חן – שיעור לחנוכה

1) חנוכה. חנו בכ"ה בכסליו. ד"א חנוכה. חן בכ"ה בכסליו. מצאו חנוכה. מצאו חנינה: (מחזור ויטרי, רלט')

2) א וַיִּשֶׁב המִלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיְעִירֵנִי פְּאִישׁ אֲשֶׁר-יְעוֹר מִשְׁנֵתוֹ: ב וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה (ויאמר) [ואמר] רֵאִיתִי א וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלֵה וְגִלְהָה עַל-רֵאשֵׁה וְשִׁבְעָה נִרְתִּילָה עֲלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְלוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֵאשֵׁה: ג וְשָׁבִים זֵיתִים עֲלֶיהָ אֶחָד מִיַּמִּין הַגִּלְהָה וְאֶחָד עַל-שְׂמֹאלָהָ: ד וְאֵעֵן וַאֲמַר אֶל-הַמִּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר מַה-אֵלֶּה אֲדֹנָי: ה וַיֵּעֵן הַמִּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יַעֲתֶה מַה-הֵמָּה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֲדֹנָי: ו וַיֵּעֵן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר-יְדוּד אֶל-זַרְבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחִיל וְלֹא בְלֶס כִּי אִם-בְּרוּחִי אָמַר יְדוּד צְבָאוֹת: ז מִי-אַתָּה הַרְהַגְדוּל לִפְנֵי זַרְבָּבֶל לְמִישָׁר וְהוֹצִיא אֶת-הַעֶבֶן הָרֵאשִׁי תְּשַׁלֹּת חֵן חֵן לָהּ: (הפטרת חנוכה-זכריה פ"ד)

3) וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לִפְנֵי אֵל עֲשׂו אַחִיו אַרְצָה שְׂעִיר שָׂדֵה אֲדוֹם. ה וַיֵּצֵאוּ אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לַעֲשׂו כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לִבִּן גֵּרְתִּי וְאַחֵר עַד עַתָּה. ו וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֲשִׁלְחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמַצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ. (בראשית לב, ד')

4) וַיֹּאמֶר, מִי לָךְ כָּל-הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי; וַיֹּאמֶר, לְמַצָּא-חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנָי. (בראשית לג, ח)

5) וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שְׁכֵם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בָּבֹאוּ מִפְּדֹן אָרֶם וַיַּחֲנוּ אֶת פְּנֵי הָעִיר: וַיִּקַּן אֶת חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אֶהְלוּ מִיַּד בְּנֵי חִמּוֹר אָבִי שְׁכֵם בְּמֵאָה קִשְׁיָה: וַיִּצַּב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (בראשית לג יח-כ).

6) "ויחן את פני העיר" – חן את הפנים שבעיר התחיל משלח להם דורות. דבר אחר: "ויחן את פני העיר" – התחיל מעמיד הטליסין ומוכר בזול. זאת אומרת: אמרת שאדם צריך להחזיק טובה למקום שיש לו הנאה ממנו (בראשית רבה, עט')

7) "ויבא יעקב שלם" – ואמר רב: שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. "ויחן את פני העיר" – אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמואל אמר: שווקים תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם. (שבת, לג')

8) יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה הִיטָה עֵיקָר מַגְמָתוֹ לְהִרְאוֹת לְכָל שְׂאִין שׁוֹם צַד מִצַּדֵּי הַשְּׁלִימוֹת, בֵּין הַגְּבוּהִים בֵּין הַנְּמוּכִים, שְׁלֹא יִהְיֶה הָאֶחָד מִחֻזַּק אֶת חֲבִירוֹ כְּשִׁיבֵן יָפֵה, וְק"ו שְׁלֹא יִהְיֶה אֶחָד סוֹתֵר אֶת חֲבִירוֹ. ע"כ הִיטָה יַד ד' עֲמוֹ, וְבֹא שְׁלֹם כְּגוֹפוֹ וְעַם זֶה שְׁלֹם בְּמִמּוֹנוֹ, וּמִשְׁנֵיהֶם יַחַד מִצָּא אֶת הַטוֹב הַפְּנִימִי לְהִיּוֹת שְׁלֹם בְּתוֹרָתוֹ, לְהִיּוֹת לְמוֹפֵת, כִּי בְּדַרְכֵי הַצַּדֵּק וְהָאֵמֶת מִתְקַבְּצוֹת כָּל הַמַּעֲלוֹת לְהָאֶחָד יַחַד, וְאֵין שְׁלִימוֹת אַחַת דּוֹחָה אֶת חֲבִירָתָהּ, כ"א מִפְּנֵי קִיצוֹר הַהֲבִנָּה שְׁבַעֲרֵכָה וּבִהְשָׁגַת מִטְרָתָהּ. (עין איה, שם)

9) א וּמַצָּא דִּינָה בַת לָאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְעֵקֶב לְרֵאוֹת בְּבָנוֹת הָאָרֶץ. בַּיּוֹם אֲתָה שָׂכַם בֶּן חַמּוֹר הַחַי וְנָשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֶתָּה וַיִּשְׁכַּב אִתָּה וַיַּעֲנֶנּוּ... יֵא וַיֹּאמֶר שָׂכַם אֶל אָבִיהָ וְאֶל אַחִיהָ אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֲתָן.

10) ויהי יוסף יפה תואר - "כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו (ב"ר) אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב. (רש"י בראשית לט,ו)

11) 'שקר החן' - זה יוסף (סנהדרין, כ')

12) יוסף, הונד מצרומה; ויקנהו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים, איש מצרי, מיד הישמעאלים, אשר הורדהו שמה. ב ויהי יהנה את-יוסף, ויהי איש מצלית; ויהי, בבית אדניו המצרי. ג וירא אדניו, כי יהנה אתו; וכל אשר-הוא עשה, יהנה מצלית בידו. ד וימצא יוסף חן בעיניו... כ ויקח אדני יוסף אתו, ויתנהו אל-בית הסהר--מקום, אשר-אסורי (אסירי) המלך אסורים; ויהי-שם, בבית הסהר. כא ויהי יהנה את-יוסף, ויט אליו חסד; ויתן חנו, בעיני שר בית-הסהר....

13) וַתְּהִי אַחֲתֵר נִשְׂאֵת חֵן בְּעֵינֵי כָל רְאִיָּה. (אסתר, ב', טו')

ותען אַחֲתֵר הַמֶּלֶכָה וַתֹּאמֶר אִם מַצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ (אסתר, ג')

14) בא וראה כל מה שאירע ליוסף אירע לציון, ביוסף כתיב וישראל אהב את יוסף (בראשית לז ג), ובציון כתיב אהב ה' כל שערי ציון (תהלים פז ב), ביוסף כתיב וישנאו אותו (בראשית לז ד), בציון כתיב נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה (ירמיה יב ח), ביוסף כתיב והנה אנחנו מאלמים אלומים (בראשית לז ז), ובציון כתיב בא יבא ברנה נושא אלומותיו... ביוסף כתיב והמדנים מכרו אותו אל מצרים (בראשית שם לו), ובציון כתיב ובני יהודה ובני ירושלים מכרתם לבני היונים (יואל ד ו). כל הרעות שאירעו ליוסף אירעו לציון וכן הטובות. נאמר ביוסף ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה (בראשית לט ו). ובציון כתיב יפה נוף משוש כל הארץ. (תנחומא, ויגש יא')

15) רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף הספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית. ומה טעמו של רשב"ג שאומר: "מותר לכתוב ספר תורה יונית"? כך לימדונו רבותינו, אמר בר קפרא: שכתוב: "יפת אלהים ליפת וישכון באהלי שם" (בראשית ט כז) – שיהיו דבריו של שם נאמרים בלשונותיו של יפת, לכך התירו שיכתבו בלשון יונית. (דברים רבה, א', א')

16) יוסף נקרא צדיק, שכך כתיב בו- 'על מחרם בכסף צדיק'. (תנחומא, נח, ה')

17) וְאֵלַי נִתְּתִי לָךְ שָׂכָם אַחַד עַל־אֲחִיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹלִי בְּחַרְבִּי וּבְקִשְׁתִּי (בראשית, מח, כב')

נתתי לך נחלה שתקבר בה; ואיזו? זו שכם, שנאמר "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם" (רש"י, שם)

18) במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום וגשא ברכה מאת ד' וצדקה מאלהי ישענו ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. (ברכת המזון)